

„Realita“ – jedinečnost

Patočka se zmiňuje (Péče o duši III, 601) o „specifiku těchto duchovních oborů“, jež je „většinou pochopeno jako něco obecného a v tomto smyslu ne-reálného (realita je vždy jedinečná)“. Nechme v tuto chvíli stranou ono zmíněné, ale pro nás problematické omezení na „duchovní obory“; je přece zřejmé, že jedinečná je každá „realita“, nejen „realita duchovní“; nejde jen o specifikum duchovních oborů (resp. oborů „duchovního světa“, jak čteme v titulu textu, spjatého s problematikou „negativního platonismu“). Nejde nám teď o kritiku Patočkovy (a vůbec fenomenologické) mylné domněnky, že „idealia“ „mají sama i o sobě, v sobě obecnou povahu“ (na rozdíl od toho, jak „v přírodních realitách pouze *my* vidíme obecniny, zákonitosti atd.“ – dtto), ale o poukaz k nezbytnosti odlišovat pravou jedinečnost od „jedinečnosti“ nepravé, falešné, „pseudo-jedinečnosti“. Předem ovšem musíme upřesnit, že tzv. „realita“ nesmí být chápána redukcionisticky jako „věcovost“, nýbrž spíše jako „opravdová skutečnost“ (tedy ve smyslu nikoli pouhé „virtuality“). A právě tu nesmíme ztotožňovat ani s „předmětovostí“ (snad tak bychom mohli přeložit Jaspersův termín „Objektsein“), ale ani s tím, čemu Jaspers říká „Ansichsein“, a ovšem, už vůbec ne s tím, čemu říká „Fürsichsein“. Každá opravdová skutečnost je víc než tím, čím je „pro sebe“, a je také něčím víc (a něčím jiným), než čím je „jako objekt“ (tj. čím je pro jiné). A posléze samo pojetí onoho „an sich“ je vadné a vede k mnohým omylům, neboť nic skutečného není opravdu „o sobě“, neboť vše je vždy také tím, čím je pro jiné (pro jiné jsoucna). Aby se cokoli mohlo stát skutečností, musí vejít v kontakt s určitým prostředím, eventuelně bližším i vzdálenějším okolím, a tím ergo se svým „osvětím“. Pokud něco do takového kontaktu (obousměrného) nevstoupí, zůstává nutně na úrovni nejnižšího řádu a navíc zůstává pouze virtuální skutečností. Teprve když naváže kontakty „navenek“ (což má pochopitelně své závažné předpoklady), může se stát tím, čemu lze říkat „opravdová skutečnost“ – a jako takové nemůže být nikdy redukováno na cokoli, co je jen „samo o sobě“, tedy v izolovanosti od čehokoli jiného. A právě jen v této aktivní vztaženosti (přesněji: v tomto aktivním vztahování) se může „uskutečňovat“ tj. *stávat se* opravdovou skutečností (což zahrnuje také něco z onoho „zvnějšňování“ či „zpredmětňování“). A součástí a snad přímo základem tohoto sebe-uskutečňování je sebe-zařazenost (resp. sebe-zařazování) do svého časového i prostorového situačního kontextu, tj. právě ona „realizace“ vlastní jedinečnosti: žádná skutečnost není prostě zaměnitelná za jinou, protože dvě „stejně“ (= totožné) skutečnosti nemohou být v témž čase na témž místě svého „ob-světí“.

(Písek, 140518-1.)